

Vári Attila

Harmatpont-ember

Aki nem volt halálos beteg, az talán soha sem fogja megérteni, hogy világhírű orvosprofesszorok, a legmodernebb gyógyítási módszerek sikertelensége miatt, a négy műtét után, miért kellett belevetned magadat, sok egyéb mellett, a gyanús csodaszerek után az ezotériába, a tantrikus jógába és hinned a gyógykövek mágikus erejében.

Türkizt kellett tartanod a nyelved alatt, miközben délben és este egy-egy borospohárnyit innod kellett abból a teából, amit a recept szerint másfél gramm szárított gránátalmamag őrleményének, huszonnégy óráig ezüstpohárban duzzasztott ázalékából kellett, hogy fogyasszál, hogy kihajtsa belőled az elhalt rákos sejteket. Az ezoterikus nagymester kristálygyógyász, az ékszerdoboznak is beillő csomagolásba, a drágakő mellé tette elemzését, hogy „a türkizt a torokcsakrához (Visuddha) szokták rendelni, (kommunikáció) a leghatásosabb gyógyító kövek között tartjuk számon, vigaszt nyújthat a léleknek és jóllétet a test számára”.

És azt sem értenék, akik nem éltek át egy halálos betegség végkifejletekor a reménykedést, hogy minek szerezted be azt az 1890-ből származó delejezőgépet, amely a talpadhoz ragasztott elektródákon keresztül percenként hatvan indukált áramütést keltve, a jó sejteket szaporodásra serkentve, kiűzi majd a rák utolsó maradványait is a testedből.

Mindent megpróbáltál, a tantrikus jógától a napi száz tűzhangyacsípéses kezeléstől a varázsgömbig, de semmi sem változott, semmi sem adta vissza a beszédképességedet. Utolsónak ez a vásári varázsgömb maradt.

Senki sem mondta, hogy ez hozza meg a várva várt csodát, de valaha, nagyon régen láttál valamit, amiről kisgyermekként is tudtad, hogy csalás, de becsapva önmagadat azzal, hogy kételkedni kezdél abban, ami valaha egyértelmű volt, hátha mégsem szemfényvesztés részese voltál, megszerezted.

Elfogytak megtakarításaid, öreg szüleid tartottak el, s kétségbeesetten kerestél bármilyen jövedelmet biztosító lehetőséget.

Talán szülővárosod polgármesterének, feleséged első férjének bosszúja volt az az állás, amit akkor kaptál, amikor kérvényeddel a Városházához fordultál.

Országról országra, kórházról kórházra vándorlásod után, vissza kellett költözned a szüleidhez, a megyeszékhelyre, az ország legnagyobb vidéki városába.

Munkát kerestél volna, nem csupán megélhetést, olyan munkát, ami miatt nem kell egész nap a szobád négy falát bámulnod.

Megnémultál már az első műtét után. Csak valami ugatásszerű hangot tudtál kipréselni magadból. Fölöslegessé váltál a világ számára, mert kinek is lenne szüksége egy néma színészre?

Az a havi alamizsna, amit nyugdíj jellegű juttatás címszó alatt kaptál, arra sem volt elég, hogy kifizesd azt az egyetlen szobából álló, penészszagú szuterén albérletet, ahová költöztél volna.

Apád miattad aggódó szomorú tekintete, anyád betegséged következményének visszafordíthatatlansága miatti állandó néma zokogása vitt rá arra, hogy el akarj költözni.

Szeretted őket, de nem tudtad elviselni, hogy sajnálatuk alanya lettél, s menekültél volna a szeretetnek, féltésnek ilyen állandósultan látványos és ennyire fojtogató jelenléte elől.

Hirdetések ezreit futottad át, mielőtt megírtad volna az álláskérő levelet, de nem találtál olyan munkát, amit némaként is végezhetél volna.

Telefonos ügyfélszolgálatok kerestek embert, szolgáltatást végző cégek kapcsolattartót, internetes áruházak meggyőző beszédképességű telefonos eladókat. Pizzafutár, gépkocsivezető, személyi edző, korrepetálást vállaló tanár, ezek voltak a leggyakoribban kínált munkakörök. Akadtak szép számmal komoly szakmai felkészültséget igénylő munkát ajánló cégek is. De neked a hivatásodon kívül nem volt semmiféle szakmád, s talán egyre keserűbbé s nyilvánvalóbbá váló cinizmusod miatt az abszurd, teljesíthetetlen feltételeket támasztóakat kerested, amilyenekkel tele voltak az álláshirdető oldalak. Az tetszett a legjobban, amely a kilátástalanság fásultságában meg is mosolyogtatott. „Fiatalítást végző vállalkozás keres olyan húsz év körüli irodai asszisztens női munkatársat, aki reprezentatív megjelenésű, jártas a számítógépes munkában, legalább háromévesi hasonló munkaköri tapasztalattal bír, s szóban és írásban is felsőfokon tárgyalóképes angolul, németül, spanyolul.”

Nem sok lehetőség volt arra, hogy munkát, fizetős elfoglaltságot találj, s bár sokáig húztad, halasztottad, nem akartad megírni a polgármesteri hivatalnak azt a levelet, de a gyógyszereidre is kevés juttatás miatt végül kipréseltél magadból néhány sornyi kérelemmel vegyes önéletrajzot.

Még nem voltál negyvenöt éves, s a színházak és film világa közti ide-oda szerződéseid miatt alig voltak a megélhetéshez, minimális nyugdíjhoz való szükséges éveid, s a tartalékaid felélése, hazaköltözésed után el kellett, hogy fogadd azt a munkát, amit felajánlott a város. A valamikor, ez a nem is olyan hajdan, téged ünneplő közösséged.

Megalázottnak érezted magad azért, hogy munkát kértél, s attól, amit felajánlottak, megcsúfoltnak is tartottad addigi életedet, de összeszorított fogakkal, mint valamiféle penitenciát végezted azt, amit hited szerint egykorvolt nagyvilági életed bűnei miatt rád osztott a sors.

A városi adóhivatal alkalmazottja lettél, munkaköröd a bejelentetlen kutyák, az ebadóval tartozók felderítése lett. Nem kellett hozzá szakismeret, csak az a

valamiféle hang, ami kijött belőled, s amit talán ugatásnak véltek emberek és kutyák.

Lett munkád.

Eleinte nem volt semmi baj, egyhangúan teltek a hajnalok. A kapuknál, bejáratoknál ugattál egy rövidet, s a hajnali csöndben általában válaszoltak is bentről.

És már harmadik éve ugyanaz a menetrended.

Januárban kezdted, s a téli és tavaszi napok eseménytelensége után aztán az első év egyik kánikulai hajnalán megkaptad munkád jutalmát.

Az új lakóparkot jártad, s valamelyik ablakból megbüdösödött, moslékszerű ételmaradékkal, ürülékkel töltött műanyag zacskót dobtak rád. Testedet, fejedet, pólódat, vászonnadrágodat, de még a cipődet is ujjnyi vastag mocskok terítette be, s nem mehettél haza. Nem akartad, hogy szüleid is lássák megaláztatásodat. Átúszad a folyót, s a nádasban, úgy, ahogy lehetett, kimostad a holmidat, addig ráztad a vizes ruhákat, ameddig szinte meg is száradtak, s a nedvességet a napos hőségre bízva, néhány óra múlva, a gyaloghídon át, visszajutottál a város szélére, az ócskapiachoz.

Ott nem keltett feltűnést gyanúsán piszokfoltos gyűrött ruhád, hajléktalan megjelenésed. Lehajtott fejjel iparkodtál át a tömegben, s egy sátorból különös fényjátékot láttál kiszüremelni. Megláttad a varázsgömböt, gyermekkori kísérteties, soha el nem felejtett emléked tárgyát, talán mását, amitől titokban gyógyulásodat remélted, s meg is szerezted.

A munkát nem hagyhattad abba, de a kristálygömb megváltoztatta az életedet. Legalábbis szint hozott hiányoktól fájdalmas, miértekkel telített napjaidba.

Hajnalban végigjárom az aznapra kijelölt házakat, s dolgod végeztével vissza-süppedsz a semmibe. A némaság börtönének magánzárkájában élsz, egyforma változatlanossággal telnek a napjaid.

Valamilyen, a konokságodban gyökerező düh miatt nem akartad megtanulni a jelbeszédet, mintha arra számítottál volna, hogy nem lehet igaz, hogy örökre néma maradj. És nemcsak remélted, de sokáig hitted is, hogy majd egyszer, a nem is olyan távoli jövőben ismét színpadra állhatsz, mert biztosan visszanyered majd a beszédképességedet. Hitted, hogy megtörténhet a csoda. Az a csoda, amit a varázsgömbtől vártál.

Mára végeztél a bejárással.

Kiugattad magadat.

A lakótelep legmagasabb házának minden emeletén, a szintenkénti tíz lakás összes ajtaja előtt hallattad azt a csaholó kutyára nem, inkább krákolásra hasonlító ugatást, ami a munkád. Azt, amiért a városi adóhivatal megfizet.

Ugatsz, bár nem ez lenne a pontos megnevezése annak a horkoláshoz hasonló hangnak, amilyent talán csak a belterjes túltenyésztés miatt elkorcsosult francia bulldogok hallathatnak.

Tizenkét emelet, szintenként tíz ajtó.

Ma százhusz alkalommal erőlködtél ki magadból valami ugatásfélét, hogy az ajtó belső oldala felől választ kaphass.

Ölebek kaffogásait, nagytestű kutyák morgással kísért, dühös területvédő csaholását hallgattad, hogy aztán egy keresztjellel beikszelhesd táblázatodban az

illegális kutyatartókat, a nemrég bevezetett ebadó türelmi idejének lejárta után a fizetést szándékosan elkerülő tulajdonosokat, a rendelet hatálya alól kibújni akaró gazdikat.

Mára végeztél.

Még nincs is igazi reggel, de már elmúlt a hajnalhasadás fényforrástalanul szétterülő világossága, s mintha még mindig bántanák szemedet a napsugarak, mint első műtétet utáni részleges vakságod napjaiban, most is igyekszel gyorsan hazaérni, mintha félnél meglátni az árnyékkodat az aszfalton.

Szó sincs fényérzékenységről, az igazi ok talán az lehet, hogy a lakóparki eset után nem akarsz emberekkel találkozni az utcán. Sokuk számára ismeretlen vagy, de többségük arcáról le tudod olvasni a hozzád való viszonyukat. Sem megértő sajnálkozásra, sem kárörömmel fűszerezett görbe pillantásokra nincs szükséged, s ha nem is nevezhető menekülésnek az, ahogy hazasietsz, az mégis inkább egy egészen újonnan szerzett tulajdonságod, a némaságod miatti konfliktuskerülés szóltalan megnyilvánulása.

Nem a tévét nézed.

A varázsgömb úgy befészkelte magát az életedbe, hogy csak háttér a képernyő gyengülő erősödő villogása.

Ruhástól fekszel a bevetetlen ágyban, fejed alá gyűrted a paplant, s hanyatt fekvé nem a plafont bővölöd. A fölöslegesen megszerzett varázsgömböt bámulod. Mindig a szegycsontod környékén forgatod, abban a legjobb távolságban, ahol minden kis mozgásával újabb és újabb szögekből mutatja a négy fallá zsuorodott világot.

Tökéletesen tömör üveggömb, de valamilyen felfoghatatlan módszerrel szabályos hegyikristály-féléket csiszoltak a belsejébe. Mintha sok-sok térmértani szemléltetőeszköz alkotná a fociabba méretű, minden irányból felfénylő szivárványait mutogató alakzatot, s aztán bevonták volna áttetsző olvadttal üveggel. Nem héj, nem is üvegbuborék van rajtuk, s ha jó szögbe fordítod, az történik, amit addig csak akváriumban láttál, hogy a víz felülete, mintha tükör lenne, úgy kíséri az alulról a felszín közelébe úszó halakat.

A kristálygömb, akár egy gazdájához szokott macska, olyan ütemesen változtatja a vetített világ formáit, mintha fénnel dorombolna. Sok időnek kellett eltelnie ahhoz, hogy rájöhess, a lélegzésed ütemére, ahogy emelkedik és süllyed mellkasoddal együtt az üveglabda, a szobádnak is ritmikusan változó frontális és horizontális látványát tükrözi a mesterien csiszolt mértani testeken. Gúlán, hasábok, csonka gúlán, négy- és hatszögű kockák lapjain láthatnád magadat is, ha olyan szögben tartanád, s ha eléggé nagyok lennének a makulátlanra csiszolt belső felületek.

Gyermekkorod papundekli hengerére, a vásárfiaként nagyanyádtól kapott kaleidoszkópra emlékeztet ez a látvány, de esténként, amikor felgyullad a szobád magasságában az utcai lámpa, egy pillanatra azzá válik, ami miatt megvetted.

Fényvihar dúl benne az egymáshoz viszonyítva különböző szögekben csiszolt oldallapok jóvoltából.

De leginkább nem ezt látod. Az utcai zajszennyezés ellen az örökön bekapcsolt tévéddel védekezel. A sokszoros fénytörés miatt tévéképernyők tucatjai

villóznak a gömb belsejében. Ha olyan szögéből érkezik a fény, akkor a kristály felső kupoláján, mint egy homorú tükörben, néha a sokszorozott tárgyak torzulatát látod, s nem is olyan ritkán, örökre elveszett boldogabb életed emlékképei is áttűnnek ezen a lidérces látomáson. Bevillannak anyád ajándékai, a bekeretezett fényképek, színpadi és filmszerepeid emlékei. És a két nagyobb amerikai filmszereped képei is. Matrózgalléros érettségiző fénykép kislányodról, akit lényegében nem is ismersz.

A színház és a film, a próbák, rádió- és tévéfelvételek mókuskerekében éltél. Film és színház, színház és film, s nyáron a szabadtéri előadások, a várszínházak, s a rád váró tekercesek sokasága a szinkronstúdiókban. A menedzseriroda, aki a szerződéseidet kötötte, úgy egyeztetett rólad stúdiókkal, színházakkal, hogy szabad perceid sem maradtak. Az iroda, akik nem fizették utánad a társadalombiztosítást, nyomorúságos nyugdíjad okozói, lakóautót béreltek számodra, hogy az éjszakai forgatások után haza se kelljen menned. A színház parkolójában aludtál, szinte hetek teltek el úgy, hogy nem jártál otthon. Akartál volna, de nem tudtál menni. Megvetted kölcsönök nélkül a villát, ahol nem is laktatok soha. Maradtatok a feleséged örökségéből vásárolt belvárosi lakásban, mert arra sem tudtál időt szakítani, hogy megbeszéljétek az új lakás berendezését, s döntsetek a költözés időpontjáról.

Most, évek múltán úgy érzed, hogy lehetetlen apaszerepet örököltél. Nem tudtad, hogyan kell apának lenni. Neked sincsenek apás-fiús emlékeid. A te apád a vasúti forgalomirányítási központban dolgozott, tizenkettő huszonnégyeztek, ami azt jelentette, hogy reggel nyolctól este nyolcig az irodában volt, aztán otthon éppen csak vacsorázott, s olvasott néhány oldalt elalvás előtt. Többnyire anyád vette ki a kezéből a számarfülesre szétaludt könyvet. Másnap este nyolcra ment, előtte végigaludta a délutánt, s a reggeli váltás után, ahogy hazaért, már bújt is az ágyba, s végigaludta az egész délelőttöt. És ez így ment csecsemőkorodtól a nyugdíjazásáig, néhány évvel korábban, első műtéted idején hagyta abba a munkát. Csak egy évben vehette ki úgy a szabadságát, hogy veled lehetett volna néhány hétig, de akkor te ifjúsági korcsoportos kézilabdás létedre éppen a felnőtt válogatottba kerültél, s edzőtáborban voltál.

Két kifordított tenyered közé veszed a hihetetlenül súlyos varázsgömböt, mint ahogy valaha a labdát szoktad lepasszolni. Magasba emeled, s pillantásoddal észlelsz valami szokatlant, valamit, amit eddig észre sem vettél. A varázsgömb miatt fedezed fel, hogy anyád újabb darabbal bővítette illusztrált életrajzodat, bekeregette a régi-régi sportújságnak azt a fekete-fehér számát is, amelynek első oldalát szinte teljesen kitöltötte válogatott mezés fényképed, s a lapban rólad közölt írás nagybetűs beharangozása: **A NEMZETI VÁLOGATOTT LEGFIATALABB REMÉNYSÉGE.**

Leengeded a gömböt, s abban a pillanatban fölkapcsolják az utcai világítást.

Talán emiatt, a szinte végtelen irányból történő tükrözés miatt láttál belső szikrázást ebben a vásári gömbben az ócskapiac mellett, akkor, amikor a szaharai forróság miatt elhúzott függöny nyílásán bepillanthattál a jósno barlangszerű sátrába, hogy aztán kézzel-lábbal, de inkább a tenyeredbe rajzolt jelekkel megaludjál rá.

Ha szendergésre szűkülő pilláid szűrőjén átszivárog a gömbbe zárt hasábok, az optikai prizma szivárványán át színésszpályád fényképeinek látványa, olykor utolsó nagyszerű alakításod, Shakespeare Jagójának szerepében látod önmagad, de leginkább mégis első igazi alakításodat sorolod mindenek elé. Götz von Berlichingen leszel Sartre Az Ördög és a Jóisten című drámájában.

Ez a szerep azért is foglalkoztat mostanában, mert eddigi életed összegzését végezve, jóra, rosszra osztva tetteidet és viszonyulásaidat, egyre biztosabban tudod, hogy nincs és nem is lehet számodra érzékelhető határmezsgye a jó és a rossz között, hogy e két fogalom viszonylagos, s hogy az önámítás és öngazolás olykor egymásba oldja vagy éppen értelmetlenné teszi őket.

Lényegében, jelened és múltad is abban a gömbben él.

A való világ úgy ment el melletted az első műtéted utáni öt esztendőben, mint egy késő éjszakai, utasokat már nem szállító, kocsiszínbe tartó villamos. A varázsgömbnek a világot sok-sok térre bontó valósága miatt eszedbe jut Jaroslav Hasek Svejkjének egyik szereplője, aki rájön arra, hogy a Földön belül van egy másik Föld, de az sokkal nagyobb.

Amit néha beleálmodtál kontinenshiányos, egyenlítő nélküli üvegolygódba, pontosan ilyen volt. Sokkal nagyobb, mint a valóság. De hát ez már nem a kristálygömb hibája volt.

Néhány alkalommal játszottál a felnőtt válogatottban, de igazi szenvedélyed a színjátszó csoport volt. A Falka Színház, ahogy magatokat neveztétek. Szinte valódi profik voltatok. A szakszervezetek művelődési házában igazi nagy színpadon próbáltatok, s az előadásokba beszálltak a városi színház fiatal színészei is. Félig műkedvelő, félig hivatásos volt a társulat, s néhány igazi tehetséget mutató szereped, érett megoldást sugárzó játékod miatt kamasz főszereplős darabot keresett számodra a városi nagyszínház híres rendezője. Abban az évadban minden héten náluk játszottál. Sikered volt, s a nálad sokkal idősebb, harmincas éveiben járó színésznő, szerep szerinti anyád, azt mondta, hogy választanod kellene.

– Tudod, bogaram, itt lenne az ideje, hogy válassz. Harmincévesen már nem leszel felívelő karrierrel kecsegtető játékos, talán már csak az öregfiúk sörmeccsein léphetsz pályára. De színészként éppen akkor leszel abban a korban, amikor eljátszhatod a drámairodalom szinte minden nagy férfiszerepét.

És döntöttél. A színház, a társulatok semmivel össze nem hasonlítható hangulata, a reflektorfény lett a győztes. Boldoggá tett a csapatban repülés, a külvilággal szembeni falkaszellem, a halhatatlanságot adó deszkák fölötti szárnyalás.

A betegségéd következménye, némaságod, ezért több számodra, mint egyszerű tragédia.

Lassan egyedül maradtál, mert írni nem szerettél soha, örök szóbelizőnek tartván magadat, s a megválaszolatlan levelek íróit már telefonon sem hívhattad vissza, mint azt régebben tetted, s a barátságok lassanként kihunytak. Az utolsó levelet gyermekkori barátod, a jogász professzor, a fővárosi egyetem jogtörténettanára írta.

„...és még csak annyit, hogy a társadalomban vannak működő, cselekvő elemek, úgynevezett funkcionális elemek, amelyeket a szakmámban entitásnak nevezünk. Lehet ez akár egy terv, akár egy barátság. Ergo, ami nem funkcionál, az számomra nem entitás. Nem zavarlak többé.”

Nem válaszoltál. Akkor már csak a gömbbel folytattál valamiféle párbeszédet.

Valaha egy hasonló méretű hegyikristály-gömb mágikus hatásának voltál szemtanúja. Talán ötéves lehtétél, nagyszüleid magukkal vittek a Mária-napi búcsúba, s láthattad azt, ahogy sátra előtt, mert a kerekese székese beteg nem fért be a ponyva nyílásán, magasba emeli a gömböt, mint valami szentséget, aztán a rokkant fejéhez érinti a csillagos-holdas mintájú ruhában pompázó varázsló az általa „villámok szférája” néven hirdetett tárgyat. Szikrázni kezdett, valóságos törpevillámokkal bombázta a szerencsétlen ember homlokát. A félig kopasz nyomorék ember maradék hajszálai az égre meredtek, kékesnek tündek, olyannak, mintha foszforeszkáltak volna a déli napsütésben.

– Hoc est corpus meus – ismételte a formulát, kiegészítve az „ez az én testem” értelmű, Jézusnak tulajdonított latin mondást saját varázsigével, ami valahogy úgy hangzott a szájából: „Hoc est corpus meus, hókusz pókusz, harminc év benne tanyázás után távozz belőle Sátán, Hoc est corpus meus, hókusz pókusz apage Satanas.” És megtörtént a csoda. A rokkant, a sokadszorra is elkántált varázsigék hatására fölemelkedett, lábra állt, s az ámuldozó, ujjongó tömeg utat nyitott neki, hogy harminc év nyomorúság után megtehesse első lépéseit.

Fejfájások, szembajosok, kacsakezűek tolongtak a varázsló sátra előtt, várva a bejutásra, hogy velük is csodát műveljen a mágus, s te, sok-sok évvel később, reményt vesztesen, amikor már semmi sem segített rajtad, emlékeidből előhívva azt a jelenetet, vásárról vásárra járva kerested, mert hitted is, hogy létezhet az a kristálygömbbe zárt gyógyító villám.

Kilátástalanságba süppedve, a teljes gyógyulással hitegető kórházi kezelése hiábavalóságának tudatosodása miatt, a szemfényvesztők, a kézrátevéssel energiázó szélhámosok eséllyel kecsgető szertartásai után, még mindig hittél a csodában, abban, hogy mindenk dacára egészséges leszel, és ismét színpadra állhatsz. De a csalók után még jött az ezotériában reménykedés, a tantrikus jóga, a gyógykövek. Aztán megszegyenítésed, az emeleti ablakból rád öntött szenny után a kártyajós, boszorkány külsejű banya ócskapiaci sátrában megláttad ezt a gömböt. Derékba tört pályádnak ezt az utolsó színpadi kellékét.

És ismét reménykedni kezdteél. A reménytelenek vakbuzgó hitével bizakodtál, hogy veled megtörténhet a csoda.

Előadás közben ajultál el s estél rongybabaként a földre. A nézők azt hitték, hogy ez a zuhanással kezdődő belépőd is része a darabnak, tapsolni kezdtek, s csak akkor csendesedett el a terem, amikor felfogták azt a rémületet, ami kiült a többi szereplő arcára, s amikor minden irányból civilek, jelmezesek rohantak be a színpadra.

A mentősök azt hitték, hogy szélütés ért, de már a sürgősségin kiderült, hogy korábbi rosszulleteidet, indokolatlan vérnyomás-ingadozásodat áttétes agydaganat okozta.

Ünnepelt színész voltál, s amikor az időnként fellépő látászavaraid, zsibbadásaid, hangképzési nehézségeid miatt orvoshoz fordultál, az egyik belgyógyász professzor, gyermekkori barátod, képzelt betegnek hitt. A másik, a szívsebész,

kislányod keresztapja, a bemutató előtti feszültségnek tudta be, s még kivizsgálásra is méltatlannak találta tüneteidet.

– A premier előtti stressz. Ne cigarettázz annyit, kávé sem kellene literszámra innod – mondta neked, a teljesen egészségesnek tartott barátjának.

Az első műtét után azt hitted, hogy megvakultál, s csak napokkal szemed világnak visszatérése, a fellépő kettős látás kínjai múltán jöttél rá arra, hogy látni látsz, de nem tudsz beszélni, hogy csak ugatásra hasonlító, tagolatlan hangokat hallatsz, ha megszólalsz. Ekkor kezdődött hónapokig tartó vándorlásod a nagyvilágban, amire ráment a házasságod, fővárosi villalakásod, vadásztanyád, hogy aztán szülővárosodban, szüleid lakótelepi lakásában, hajdani szobádban éld további napjaid hiábavalóságát.

Gyűlölködő lettél, olthatatlan bosszúszomjat éreztél minden vélt vagy valós sérelem miatt, s napjaid tehetetlenségének pókhálójában vergődve már nem érdekeltek a könyvek sem. Munkád végeztével, ahogy hazaértél, bekapcsoltad a tévét, mindig ugyanazt a dokumentumfilm-csatornát nézted, bele-belealudva. A gömb vetületei úgy sokszorozták a tévéképernyőt, mintha a világ összes tévécsatornája villogna a belsejében. Álmaidba menekültél, de inkább a varázsgömb másik világában éltél, megfutamodva szorongásos álmaid elől. De néha szerencséd volt. Olyan valós képek elevenedtek meg szunyókálásaid alatt, hogy éreztél a látványt kísérő illatokat is. Nemcsak a színpad volt ezeknek a múltba néző szendergéseknek a visszatérő helyszíne, hanem egyre gyakrabban az erdei vadásztanyád. Gombaszag terjengett az erdő nyári ködében. Nem csak úgy általában gomba, mert éreztél a lila pereszke, a vargánya, a róka-gomba illatát, a puskád égett lőporszagát elnyomó, a tűzrakó parazsára csöpögő szalonna zsírjának füstjét is. Ilyenkor, minden alkalommal tisztán hallottad, hogy énekel, s az a dallam aztán nem hagyott nyugton, mintha életed refrénje lenne, az egész napodra rátelepedve olyan ismétlődően kiűzhetetlen volt, mint oszlásnak induló állattetekből a férgék. „Nem szoktam, nem szoktam kalitkába hálni, / Csak szoktam, csak szoktam zöld erdőbe járni, / Zöld erdőbe járni, fenyő magot enni, / Fenyő magot enni, gyöngyharmatot inni.”

Igen, a gyöngyharmat. És a harmatpont.

Harmatponton vadászó ember lettél, ahogy gondolataidban magadat elnevezted, s ahogy az időnként fölplislákoló öngúny perceiben meghatározta belső száműzetésé szigorodó, fagyossá dermedő világodat. Úgy éreztél, hogy te magad vagy a környező világodat könnyel áztató harmatpont.

Még mielőtt kiléptél volna a tömbház bejárati ajtaján, már a lakásokban láthattad a harmatos csillogást, az elfojtott zokogás maradékát anyád szemében, aki minden hajnalban a gáztűzhely előtt várt, hogy reggelit készítsen neked, s akinél rendszeresen olyankor tört el a mécses, amikor csak fejbólintással, fejrázással válaszoltál neki.

– Kávé sem kérsz? – szipogta, hogy aztán tiltakozó mozdulataid miatt zseb-kendőjébe temetve arcát, egész testével zokogni kezdjen.

Gyakran gondoltál arra, hogy az ország vezető színházkritikusa, az abban az évadban eljátszott három főszerepedet méltatva, úgy jellemzett a rólad szóló, tanulmányának is beillő írásában, hogy te vagy a könnyek varázslója.

„Akkor is potyognak a nézők könnyei, ha komédiázik, amikor már arcuk merevgörcsöt kapott, s rekeszizom-fájdalmat éreznek a féktelen kacagás miatt, amit néha egyetlen gesztusa, máskor pedig azok a reakciói váltanak ki, amivel lereagálja partnereit. De akkor is könnyekre fakasztja a nézőket, amikor még meg sem történt a dramaturgia szerinti tragédia, s ő, az amúgy semleges elmondandót úgy hangszereli, hogy megelőlegezve vele a készülő drámai végkifejletet, a gyengébb idegzetű nézőkből szinte kirobantja sírást.” Írta rólad.

„Csupán csak látok és érzek, és nincsenek mondataim”, gondoltad, s így nem is fogalmazhattad volna meg egy értelmetlennek tűnő meghatározásban, hogy harmatpont-embernek nevezd magad.

Pedig harmatpont-ember lettél.

Hajnalban indultál, s érdekelni kezdett vizesen csillogó cipőd miatt, hogy mikor hull az a harmat, ami néha már a kezdéskor is belepi a növényeket, máskor szinte csak akkor jelenik meg, amikor már fél ötkor végeztél a munkáddal. Érdekelte, mert sehol sem láttál magyarázatot, nem olyan volt, mint a naptárban feltüntetett napkelte, napnyugta, holdkelte, holdnyugta. Sehol nem írták, hogy három óra három perckor leszáll a harmat. Az volt az érzésed, hogy ha semmi másra már nincs is közöd, de valahogy te vagy az oka az olykor gyenge esővel is felérő harmatnak. Te vagy a harmatpont. Hiszen miattad könnyezik hajnalonként az anyád is.

Apád régi lexikonjában rákerestél a harmatra, aztán az interneten is, és ott halottál, olvastál először a harmatpontról. „A harmatpont a levegőnek az a hőmérséklete, amelyen az adott nedvességtartalmú levegő a páratartalomra nézve telítetté válik. A harmatpontnál alacsonyabb hőmérsékleten megindul a víztartalom kicsapódása.”

Cipőd orrát figyelted, hogy nedves-e olyankor, amikor átvágsz a lakótelep fűvén, mert észrevetted, hogy a lakásokban tartott kutyák, valamilyen különleges adottságuk miatt, érzékenyek a harmatpontra. Ilyenkor, minden ok nélkül csaholni kezdenek, ingerlékenyebbé válnak, mintha visszarepülnének abba a háziasításuk előtti falkakorszakukba, amikor a száraz napok tikkadtságának idején a harmatcseppek lenyalogatásával enyhíthettek szomjukon, s amikor társaikkal meg kellett, hogy harcoljanak az enyhét adó cseppekért. Csak a fagymentes napokra volt érvényes ez a szokásuk. Mert ha hóharmat fehérítette a környező természetet, olyan csendesek voltak, mintha hangszállaikat a hallgatásnak ugyanaz a fehér pólyája némította volna el, mint a tiédet.

Amikor a mindenki elől rejtegetett, a végső kilátástalanság napjaiban a jósnőtől megvásárolt gömböt, a hegyikristályt a kezedbe veszed, hiába forgatod. Csak látványt nyújt. Sohasem fénylik föl benne az, amit valaha gyermekkorodban láttál, és ami miatt reménykedve, hosszas alkudozás után megvetted az üveggömböt.

Nem sejtett föl benne az, amit reméltél. Hiába bújtál vele, a földöntúliban reménykedve, megszerzése napján a teljes sötétséget kínáló kamrába, hogy láthasd benne azt a gyermekkori szikrákból álló fényvihart, amiről azt mondták, hogy kristályba zárt gömbvillám, mert talán soha nem is volt tulajdonsága a szerzeményednek az a csoda, amelynek ott kellett volna lennie a

szivárványfénytörésben tündöklő üveglabda belsejében. Az a havas háztetőkre telepedő kékes holdfény remegésére emlékeztető látvány nem akart felvillanni. Ha azt nem is, de legalább olyan foszforeszkáló fényt reméltél látni, mint amilyen világító festéket nagyanyád ébresztőórájának mutatójáról kapartál le, hogy éjjel is követhesd a kompótos üvegben fogva tartott fecskefarkú lepkéd röptét.

De nem volt a gömbben az, amit valaha sziporkázni láttál annak a hajdaninak, a másíknak a belsejében, amikor óvodás korodban nagyszüleid kivittek a Mária-napi búcsúba.

A rákból kigyógyultál, de valójában nem gyógyulhatsz meg soha, a varázsgömb szelleme nem akart neked szolgálni.

Betegségednek ebben az utolsó szakaszában, a gyógyulás reményében megtett ezer és ezer kilométerek, stockholmi, bostoni, tokiói kórházi hetek bizakodása után, szüleid oltalmába menekülten, legyőzöten, úgy érezted, hogy talán ez lehet a megmentőd, hogy talán ez lehet életed legfontosabb tárgya. A varázsgömb. És megvetted a jósnőtől. Tőle, aki eleinte hallani sem akart arról, hogy megváljon szertartásainak legfontosabb kellékétől, a kristálygömbtől, amelyről azt állította, hogy a Jupiter csillagról származik. Már összecsomagolt, segédje lebontotta a sátrát is, amikor végre megkötöttétek az üzletet. Szakértőt hívott, egy ékszerekkel, órákkal az ócskáson seftelő öregget, aki nagyító alatt vizsgálta Rolex órádat, aztán áldását adta.

– Nem hamisítvány, tényleg originált eredeti, és tényleg arany – mondta.

A szeméttel teli térről szedelőzködtek a vásárosok, csak annál a sátonál volt még mindig sokadalom, ahol a sült kolbászt és a papírpohárba töltött ecetszagú bort árulták. Oda akart ráncigálni a jósnő, azt mondta, nem lesz hasznod a gömbből, ha meg nem isszátok az áldomást.

Amikor megmondták az orvosok, hogy soha többé nem tudsz majd beszélni, a beletörődés helyett a reménykedők útját választottad. Biotermékeikkel házaló zugkereskedők gyógyborával, tibetinek nevezett, Himaláját sosem látott gombafőzettel hitegetted magad. Energizáló képességeiket hirdetőktől, médiumoktól vártad a csodát. Azt, hogy újra színpadra léphetsz, hogy lassan ötvenedik évod felé közeledve, de még negyvenes éveid végén eljátszhatod a drámairódom nagy férfiszerepeit.

Eladtad a zöldövezeti belakatlan villalakást, vadásztanyát, az autódat, s a színházban is gyűjtöttek a kezelésedre, s egy darabig még betegállományban tartott a társulat igazgatója, de lassan elfogytak a tartalékok, mint ahogy a kollegiális együttérzés is.

Maradt az úgynevezett betegnyugdíj, ami arra sem volt elég, hogy emberhez méltó életet élj.

Annak a hajdani kristálygömb hasonmásának vártad a csodatevését, felidézve azt az emlékeidben élő látványt, ahogy az apró villámokkal telített gömböt a kerekesszékhez kötött emberhez nyomja az a hajdani vásári mágus. Pörgette, forgatta a nyomorék ember feje körül, végiggörgette mellén és hátán, s még mindig hallod a báméskodóknak azt a csodálkozó felmorajlását, ahogy a fénylő kristállyal végrehajtott kezelés után feláll az az ember, kiszedi kocsija ülése alól a

mankóit, amiket térdéhez feszítve széttör, s a tömeg ujjongása közepette elindul a vásártérbe torkolló utcácskák egyikén.

Mélyen beléd ivódott az a látvány. Egy forgatáson el is adtad, s be is került a filmbe. A rendező-operátor, aki talán csak a képsorok különleges hangulata miatt, de lényegében a cselekményhez semmivel nem kötődő vásári körhintát, céllövöldét forgatta, meghallgatta gyermekkori történetedet, s a film költségvetését felrúgva, napokkal kitolva a vásári jelenetre szánt időt, a külvárosi sztori lényegi elemévé, sokszorosán visszatérő motívumává tette a jelenetet.

Talán ez volt az egyetlen kézzel fogható csodatétele a varázsgömbnek.

Szundikálsz, olyan álmos vagy, hogy nem tudsz elaludni, s felvillan vadásztanyádon töltött napjaidnak emlékeiből az a különös hajnali látogatód.

Erika, a kamaszkori szerelmed, későbbi feleséged lepett meg. Az az évekkel korábbi kislány talált rád, akivel a városi színházban együtt játszottál életed első nagyszínházi előadásában. Te voltál a szökevény utcagyerek kamasz a darabban, s ő pedig szerepe szerint az a kislány volt, aki meg akart menteni téged a csavargó élettől.

Valami kialakulóban volt közöttetek. Ártatlan szerelem volt, néha a liget folyóparti vadonjában, hogy senki se lássa, kézen fogva sétáltatok, s még valami csókváltásféle is volt közöttetek. De inkább cetliken leveleztetek, azokra írtatok nagyon sürgős, nagyon-nagyon titkos dolgokat. Osztálytársak, barátnők hordták-vitték a leveleket, naponta többet is.

Azon a nyáron, tizenhat évesen voltál először és utoljára edzőtáborban a nagyválogatottal. Nem szóltál senkinek, az első hét után összeszedted a holmidat és leléptél. Rájöttél, hogy nem hiányzik neked az a trágárság, amit az edzések után a zuhanyozóban, aztán a csendes pihenő ideje alatt a szobádban, a szobákból hallhatsz a csapattársaktól. Szellemtelenek és durván ostobák voltak a viccek is, s az sem tetszett neked, hogy csupa jópofaságból, a kiértékelőkön, a többiekhez hasonlóan, még az edző is kislánynak szólított.

– Hiába vagy cseles kislányom, de több erőt kéne, hogy belevigyél a támadásokba – mondta.

Stoppal érkeztél haza. Üres volt a ház, a szüleid még nyaraltak, s aznap nem sétálni mentetek Erikával. Azt mondta otthon, hogy a barátnőjénél alszik, s kora délutántól másnap délig nálad maradt.

Órákig birkóztatok, még a ruháját sem akarta levetni, s úgy aludtatok el, hogy nem is emlékeztetek másnap, hogy ki dőlt ki hamarabb. Hajnalban arra ébredtél, hogy meztelen, s az ingedet gombolgatja, s amikor a két szűz, mert azok voltatok, újra és újra sikertelenül próbálkozott egymással, akkor ártatlan, csilingelő kacagásba kezdett. Nem kikacagott. Nem volt bántó az sem, amit mondott.

– Na, mi aztán jól összemalackodtunk valami szexfélét – mondta, s a hasárol az ingeddel törölgette az ondót.

Sokáig nem láttad. Te érettségi után a színiakadémia diákja lettél, ő pedig két évvel később felvételizett az orvosira, s azokban a napokban fejezte be, amikor meglepett a tanyán.

Talán anyádtól tudta meg a vadászlak címét, betoppant, te még a magaslesen töltött éjszaka után az igazak álmát aludtad. Nem kellett, hogy felébresszen, soha

nem zártad a házat, csak a fegyveredet, s a szűnyoghálós ajtónak még kilincse sem volt, így nem kellett erőlködni, hogy bejuthasson.

Azt sem tudtad az első pillanatokban, hogy ki az, aki melléd bújt, mint ahogy azt is csak később tudtad meg, hogy már asszony volt akkor, két évvel korábban, negyedévesen férjhez ment az orvosgyetem egyik tanársegédjéhez.

A hangjáról ismerted fel a melléd befészkelőt.

– Rájöttem, hogy nem tudok nélküled élni – mondta a lehető legegyszerűbb hangon.

Ő volt számodra, s te voltál számára a beteljesedett szerelem, és soha nem hagyott volna el.

Akkor, amikor még nem gyógyultál ki a rákból, de tudtad, hogy örökre néma maradsz, te kezdeményezted a válást. Nem akartál vele találkozni, levélben jelentetted be a szándékodat, azt írtad neki, hogy nem akarsz koloncként ráakaszkodni az életére.

Most félálomban, a varázsgömbben őt látod, s kutyaugatást hallasz. Soha nem lehetett kutyaéd, nem tudtad volna gondját viselni, most mégis, mintha a vadászház tornácán ugatna, távolodva és közeledve. Egy, aztán két, aztán még több nagytestű kutya hangját hallod, mert biztos, hogy nem ölebek csaholnak. Egészen közelről hallatszik, mintha a gömbből jönne, annyira testközeli az ugatásuk.

Talán már elmúlt éjfél is, amikor végre elaludtál, s nem csak szenderegtél. Igazi mély álom volt, amit teljes testtel-lélelkel átéltél.

Nem hóharmaton, igazi behavazott sarki hómezőn találtad magadat.

Azt álmodtad, hogy otthagyd a munkahelyedet, nem akarsz többé titokban tartott kutyákra vadászni, sem harmatpont-ember lenni.

Abban a lebegésben, amelyben megszűnt nyomasztó világod minden nyomorúsága, magadat látod, ahogy a tundrán egy szánhúzó kutyafogat élén rohansz a holdfénytől kékesen csillogó hóban.

Te is kutya vagy, egy igazi szibériai husky.

És szánt húzol.

Te vagy a vezérkutya.

És jól érzed magad a falkában.

És álmodban ugatni is tudsz.

A falkához tartozás meghozta a hangodat.

És csak ugattál, ugatsz, és ugatni fogsz egy életen át, mindörökké.